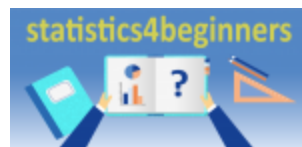

Začiatočníci: obchod s tovarom – komodity a partneri

Táto stránka je súčasťou bloku [Štatistika pre začiatočníkov](#) , v rámci [Statistics Explained](#) , kde sú [štatistické ukazovatele a pojmy](#) vysvetlené jednoduchým spôsobom, aby sa svet štatistiky stal zrozumiteľnejším pre všetkých, ktorí majú záujem o štatistiku.

Na prvý pohľad sa môže zdať štatistika **medzinárodného obchodu s tovarom** (známa tiež ako štatistika **zahraničného obchodu**) jednoduchá, nakoľko vyčísluje objem tovaru prechádzajúceho cez národné hranice. V praxi však môže byť dosť zložitá: účelom tohto článku o komoditách a partneroch spolu s článkom o všeobecných pojmoch je vysvetliť niektoré otázky. Podrobnejšie informácie je možné nájsť v [Príručke pre používateľa štatistiky medzinárodného obchodu s tovarom](#) .

Typy komodít

V rámci štatistiky medzinárodného obchodu sa za tovar považujú hmotné, fyzické predmety, pre ktoré je možné určiť vlastníctvo ako aj jeho prevod. Treba poznamenať, že za tovar sa považuje aj elektrická energia.

V štatistike medzinárodného obchodu s tovarom sa používa viacero klasifikácií.

Harmonizovaný systém (HS) predstavuje podrobnú klasifikáciu, ktorá sa používa celosvetovo pre zber, spracovanie a šírenie údajov o obchode s tovarmi.

V rámci EÚ sa používa kombinovaná nomenklatúra (KN), ktorá vychádza z HS. KN je hierarchická klasifikácia: z najpodrobnejšej 8-miestnej úrovne vychádzajú viaceré úrovne skupín komodít, ktoré napokon vedú k celkovému súčtu všetkých komodít.

Príklad hierarchickej štruktúry Kombinovanej nomenklatúry (KN):

- detailný kód tovaru 01 04 10 10: plemenné čistokrvné ovce;

- podpoložka 01 04 10: živé ovce;
- položka 01 04: živé ovce a kozy;
- kapitola 01: živé zvieratá;
- I. trieda: živé zvieratá; živočíšne výrobky;
- Spolu: triedy I až XXI

Okrem toho, podrobné údaje z KN je možné agregovať tak, aby sa získali údaje podľa ďalších klasifikácií, ktoré sú predmetom záujmu kvôli analytickým účelom, a to:

- **Štandardná klasifikácia medzinárodného obchodu (SITC)**, ktorá sa využíva v mesačných tlačových správach Eurostatu o medzinárodnom obchode a má na najvyššej úrovni sedem tried:
 - potraviny a nápoje
 - surové materiály
 - energie
 - chemikálie
 - stroje a prepravné zariadenia
 - ostatné priemyselné výrobky
 - ostatné tovary

Tieto triedy sa delia ďalej na skupiny, podskupiny a položky;

- **Klasifikácia podľa hlavných ekonomických kategórií (BEC)**, ktoré sú založené na konečnom použití produktov. Agregáciu na úrovni kategórií je možné využiť na rozlíšenie “investičného tovaru”, “medziproduktov” a “spotrebného tovaru”;
- **Štatistická klasifikácia produktov podľa činností (CPA)** poskytujúca informácie o hlavnej činnosti, ktorej výsledkom je tovar, ako napríklad ‘produkty poľnohospodárstva, poľovníctva a lesníctva a rybolovu’, ‘potravínarske výrobky’ alebo ‘textílie’;
- **Klasifikácia NSTR** (Štandardná klasifikácia tovaru pre štatistiku dopravy/revidovaná), ktorá sa používa v ‘štatistike medzinárodného obchodu podľa spôsobu dopravy’.

Ktorý tovar konkrétne je zahrnutý do tejto štatistiky a ktorý je z nej vyňatý?

Všetok bežný **tovar**, ako je oblečenie, stroje, autá, atď. je **zahrnutý**, avšak **menej zrejmy tovar** je tiež zahrnutý, ako napríklad:

- bankovky a mince, ktoré nie sú v obehu, ako napríklad zberateľské bankovky a mince;
- humanitárna pomoc, dary a príspevky;
- médiá (vrátane diskov, ako sú CD, DVD a Blu-ray disky), so záznamom alebo bez;
- elektrická energia, ako aj voda a palivá, ako napríklad ropa a plyn;
- lode, lietadlá, satelity a zariadenia pre vypúšťanie satelitov, pokiaľ boli predané, nie ak opustia ekonomické územie len pre bežné prevádzkové účely;
- ulovené ryby v prípade vykládky v prístave z plavidla patriaceho inej krajine;
- odpad a šrot, pokiaľ majú nejakú hodnotu.

Zahrnutý je všetok vrátený tovar bez ohľadu na dôvod jeho vrátenia.

Nasledujúci tovar je však **vyňatý**:

- finančné položky, ako je menové zlato a peniaze v obehu;
- tovar prepravený do alebo z medzinárodných organizácií a enkláv zahraničných vlád (ako sú veľvyslanectvá a vojenské základne);

- tovar nadobudnutý cestujúcimi a prepravovaný v malom množstve alebo hodnote z jedného ekonomického územia do druhého (považuje sa za službu);
- noviny a periodiká zasielané na základe predplatného (sú považované za služby);
- nosiče softvéru na mieru alebo originály akéhokoľvek pôvodu, ako napríklad rukopisy pre publikácie (považuje sa za službu);
- tovar, ktorý sa stratil alebo bol zničený pred vstupom na ekonomické územie krajiny sa nezahŕňa do dovozu (je z neho vyňatý); je potrebné uviesť, že tento tovar je zahrnutý do vývozu krajiny, z ktorej sa stratil;
- akýkoľvek obsah dodaný elektronicky, ako napríklad e-mailom alebo prostredníctvom streamingu ;
- tovar vstupujúci do krajiny alebo vystupujúci z krajiny nelegálne (napríklad pašovaním), bez ohľadu na to či bol tovar nadobudnutý legálne alebo nie a či je samotný tovar nelegálny (ako napríklad niektoré drogy) alebo legálny (napríklad cigarety);
- tovar, ktorý prekročil hranicu na dočasné použitie, napríklad umelecké exponáty, predmety využívané na obchodných veľtrhoch alebo zvieratá na chov;
- finančné operácie (inými slovami zmena vlastníckych vzťahov) s nefinančnými aktívami (ako pôda, budovy, zariadenia a zásoby) medzi rezidentmi a nerezidentmi, pri ktorých aktíva neprekročia hranicu sa nepovažujú za medzinárodný obchod s tovarom, nakoľko materiálne zdroje zostávajú na tom istom ekonomickom území.

Čo používatelia nevidia: dôvernosť

Vo všeobecnosti, v rámci EÚ, sú **štatistiky považované za dôverné, ak umožňujú identifikáciu obchodníkov** . Značné množstvo podrobnosti, ktoré poskytuje štatistika medzinárodného obchodu s tovarom (mesačné údaje, pre tisíce komodít, pre veľké množstvo partnerských krajín) znamená, že možnosť, aby boli údaje dôverné, je vysoká.

Napríklad počet krajín vyvážajúcich ropu je relatívne obmedzený a v niektorých prípadoch môže byť v týchto krajinách monopolný dodávateľ: v dôsledku toho môže jedna spoločnosť dodávať takmer všetku ropu, ktorú dováža určitá krajina a je tým pádom ľahko identifikovateľná.

Dôvernosť sa môže vzťahovať na kód produktu a/alebo na partnerskú krajinu . Ak je zaručená dôvernosť, údaje **sú skryté na podrobnej úrovni** , čo znamená, že obchod nie je pridelený skutočnému kódu komodity a/alebo partnerovi. Je však **zahrnutý do celkového obchodu členského štátu** a tam, kde je to možné, je pridelený k skutočnej podpoložke alebo kapitole kombinovanej nomenklatúry.

Určovanie hodnoty tovaru

Pre všetok tovar by mala byť zaznamenaná štatistická hodnota. Táto **hodnota obvykle vychádza z colnej hodnoty** s určitými úpravami. Samotná colná hodnota vychádza obvykle z transakčnej hodnoty (skutočne zaplatená cena za tovar). Pre obchod v rámci EÚ neexistuje colná hodnota, používa sa zdaniteľná hodnota, inými slovami tá hodnota, ktorá podlieha dani z pridanej hodnoty (DPH).

Za hodnotu tovaru považujeme hodnotu tovaru v okamihu prekročenia národnej hranice. Pre jednotlivé transakcie existujú dva spôsoby určenia hodnoty:

- jeden v okamihu, keď tovar prekročí hranicu vyvážajúcej krajiny;
- druhý v okamihu, keď tovar prekročí hranicu dovážajúcej krajiny.

Pokiaľ sú tieto hranice rovnaké — napríklad v prípade spoločnej hranice medzi Nemeckom a Rakúskom — hodnoty by mali byť rovnaké.

Ak sú však oddelené vodou alebo jednou či viacerými tranzitnými krajinami, vznikajú náklady súvisiace s prepravou a poistením tovaru medzi vývoznými a dovoznými hranicami a určenie hodnoty by malo byť teda rozdielne.

V rámci medzinárodného obchodu s tovarom sa štatistická hodnota zostavuje buď ako hodnota typu **FOB**, alebo typu **CIF**.

FOB hodnota : zahŕňa transakčnú hodnotu tovaru a hodnotu služieb (doprava a poistenie) spojených s dodaním tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny .

CIF hodnota : zahŕňa transakčnú hodnotu tovaru a hodnotu služieb (doprava a poistenie) spojených s dodaním tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny a hodnotu služieb spojených s dodaním tovaru od hranice vyvážajúcej krajiny po hranicu dovážajúcej krajiny .

V prípade, že je hodnota obchodovaného tovaru k dispozícii v cudzej mene, mala by byť prepočítaná podľa oficiálneho výmenného kurzu platného v čase realizácie obchodu.

Členské štáty EÚ zostavujú údaje o medzinárodnom obchode s tovarom v národných menách. Keďže Eurostat zverejňuje údaje v eurách, mesačné národné údaje o obchode členských krajín mimo eurozóny sa prepočítavajú pomocou priemerných mesačných výmenných kurzov.

Množstvo tovaru

Štatistika o hmotnosti obchodovaného tovaru sa zostavuje takmer pre všetok tovar v kilogramoch. Ide o **čistú hmotnosť**, preto nezahŕňa obaly. Na označenie tejto skutočnosti Eurostat používa namiesto pojmu hmotnosť (weight) radšej **čistá hmotnosť (net mass)**. Tovary, pre ktoré sa čistá hmotnosť nezostavuje sú napríklad elektrická energia a lode.

Pre niektoré položky v klasifikácii KN sa zbiera doplnujúce množstvo. Ako príklady pre **dodatkové množstvo** je možné uviesť:

- kusy (napr.: pre chladničky)
- páry (napr.: pre topánky)
- litre (napr.: pre víno) alebo
- metre štvorcové (napr.: pre koberce)
- a mnoho ďalších!

Obchodní partneri

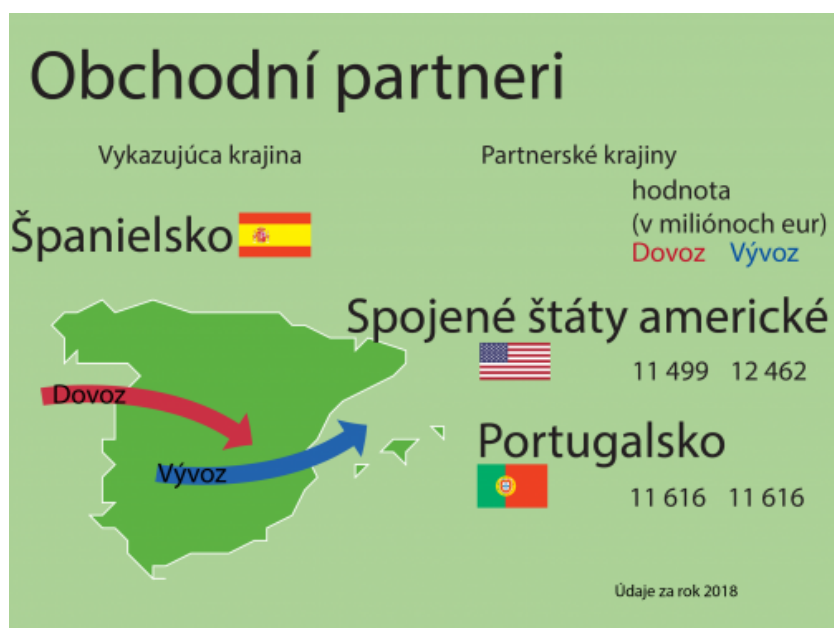
Čo sú vykazujúce a partnerské krajiny?

Keď dochádza k medzinárodnému obchodu s tovarom, sú zúčastnené najmenej dve krajiny – **vykazujúca krajina** a **partnerská krajina**.

Pri **vývoze** je partnerskou krajinou posledná známa krajina určenia tovaru.

Pri **dovoze z nečlenských krajín EÚ** je to krajina pôvodu.

Pri **dovoze z členských štátov EÚ** je to krajina odoslania, to znamená členský štát, z ktorého bola komodita dodaná.

Podobne ako pri vykazovaní tokov s jednotlivými partnerskými krajinami, tieto údaje je možné agregovať pre tvorbu obchodných tokov s akoukoľvek **skupinou krajín**, podľa záujmu. Najzrejmejšie sú skupiny v **rámci EÚ** (obchod s ostatnými členskými krajinami EÚ) a **mimo EÚ** (obchod s nečlenskými krajinami EÚ), avšak ďalšími možnosťami sú obchodné zoskupenia ako **Mercosur**, **EZVO** alebo **NAFTA**, ako aj celé kontinenty alebo celý svet.

Asymetrie

Z hľadiska logiky by mal vývoz jednej krajiny predstavovať dovoz pre inú krajinu. Očakáva sa napríklad, že hodnota tovarov vykázaná Portugalskom ako dovoz zo Španielska je rovnaká ako hodnota tovarov vykázaná Španielskom ako vývoz do Portugalska. Takéto porovnania sa nazývajú **zrkadlové** a často poukážu na rozdiely, ktoré sú známe ako **asymetrie**. Pre asymetrie však jestvujú dôvody a najčastejšie z nich sú:

- hodnota dovozu je určená ako hodnota typu CIF, hodnota vývozu ako hodnota typu FOB ([pozri Určovanie hodnoty tovaru](#));
- rozdiely v metódach zostavovania a odhadoch, ktoré sa robia pre chýbajúci obchod;
- trojstranný obchod, kde obchodník v krajine A predá tovar obchodníkovi v krajine B, ktorý ho predá obchodníkovi v krajine C, pričom tovar je odoslaný priamo z krajiny A do krajiny C (obchod by mal byť zaznamenaný v krajinách A (vývoz) a C (dovoz), avšak je možné, že obchodníci v týchto krajinách považujú tento obchod chybné za obchod s krajinou B);
- rozdiely v narábaní s dôvernými údajmi;
- krajiny používajúce rozdielne obchodné systémy, buď všeobecný alebo špeciálny (toto je možné len pri obchode mimo EÚ, nakoľko pri obchode v rámci EÚ by mali všetky členské štáty oznamovať údaje podľa voľnej definície špeciálneho obchodného systému);
- čas zaznamenania obchodu, pričom vývoz je zaznamenaný v jednom mesiaci (alebo roku) a súvisiaci dovoz je zaznamenaný v inom mesiaci (alebo roku);
- na najdetailnejšej úrovni môže byť klasifikácia komodít zložitá a v colných vyhláseniach alebo zisťovaniach môžu vývozcovia a dovozcovia zaznamenať rovnaký tovar rôznymi spôsobmi;
- vývozcovia a dovozcovia musia často deklarovať údaje v rôznych menách a na údaje môžu mať teda vplyv rôzne postupy prevodu mien;
- dovozcovia alebo vývozcovia jednoducho neposkytnú požadované údaje (čo je známe ako non-response).

Tranzit a kvázi tranzit

Tovar v tranzite predstavuje tovar, ktorý vstupuje alebo vystupuje z krajiny, a to výhradne za účelom, aby sa dostal do inej krajiny. Pokiaľ je tovar len prepravovaný cez národné územie alebo sa zastaví v tejto členskej krajine výlučne z prepravných dôvodov, je vyňatý zo štatistiky obchodu s tovarom tranzitného členského štátu (**štandardný tranzit**).

Ku **kvázi tranzitu** dochádza vtedy, ak je tovar privezený do alebo vyvezený z členského štátu, aby v ňom bol deklarovaný ako dovoz/vývoz na colné alebo daňové účely bez toho, aby členský štát nadobudol vlastníctvo tovaru. Na rozdiel od štandardného tranzitu by mal byť **kvázi tranzit zaznamenaný v európskej štatistike medzinárodného obchodu s tovarom**.

Na ilustráciu vyššie uvedených pojmov uvádzame nasledovné obchodné toky:

1. **Štandardný tranzit** : tovar je zaslaný zo Švédska do Rakúska, je prepravovaný loďou do Holandska a potom pozemnou dopravou cez Belgicko, Luxembursko a Nemecko predtým, ako dorazí do Rakúska;
2. **Kvázi tranzit** : tovar je zaslaný z Číny do Rakúska, je prepravovaný loďou do Holandska a potom rovnakou pozemnou cestou, ako je uvedené vyššie predtým, než dorazí do Rakúska.

Rozdiel týchto prípadov spočíva v tom, že akonáhle je tovar predmetom colného konania pri vstupe do EÚ z nečlenskej krajiny, mení sa z tovaru, ktorý nie je tovarom Únie, na tovar Únie a v konečnom dôsledku je vo voľnom obehu v rámci jednotného trhu. Z tohto dôvodu je v prvom prípade zaznamenaná len transakcia medzi Švédskom a Rakúskom a v druhom prípade musia byť zaznamenané dve transakcie: z Číny do Holandska a z Holandska do Rakúska.

Rotterdamský efekt

V príklade obchodu medzi Švédskom alebo Čínou a Rakúskom bol zámerné vybraný ako vstupný prístav Rotterdam, keďže je to najväčší námorný prístav v EÚ. Vplyv veľkých objemov kvázi tranzitu na štatistiku pre niektoré členské štáty EÚ je známy ako **Rotterdamský efekt**.

K rovnakému fenoménu môže dôjsť v prípade akéhokoľvek prístavu EÚ (napr.: Antverpy, Riga) alebo letiska (napr. Luxemburg), ktoré zabezpečujú dovoz tovaru z krajín mimo EÚ.

Obchodné toky zaznamenané Holandskom sa považujú za nadhodnotené v dôsledku kvázi tranzitného obchodu:

1. Tovar určený pre ostatné členské štáty EÚ príde do Rotterdamu a Holandsko (krajina, kde je tovar prepustený do voľného obehu) ho v súlade s pravidlami EÚ zaznamená ako dovoz z krajín mimo EÚ. To zasa zvýši intra-EÚ vývoz Holandska do tých členských štátov, do ktorých je tovar následne vyvezený;
2. To isté sa stane s tovarom z iných členských štátov EÚ určeným pre nečlenské krajiny EÚ, ktorý prechádza cez Rotterdam; tento tovar je zaznamenaný v Holandsku ako dovoz v rámci EÚ a potom ako vývoz mimo EÚ.

Other articles

Súvisiace články:

- [Všetky články v rámci Statistics Explained o štatistike medzinárodného obchodu s tovarom](#) .
- [Štatistika pre začiatočníkov](#)
 - [Obchod s tovarom – všeobecné pojmy](#)

- Spotrebiteľské ceny
- HDP
- Verejné financie
- Obyvateľstvo
- Štatistické pojmy

Slovník pojmov v rámci Statistics Explained:

- Európska únia (EÚ)
- Harmonizovaný systém (HS)
- Kombinovaná nomenklatúra (KN)
- Štandardná klasifikácia medzinárodného obchodu (SITC)
- Štatistická klasifikácia produktov podľa činností (CPA)
- FOB (Free-on-board – Vyplatené na lodi)
- CIF (Cost, insurance and freight – Náklady, poisťné a prepravné)
- V rámci EÚ
- Mimo EÚ
- Mercosur
- EZVO
- NAFTA

Methodology

- Príručka pre zostavovateľov európskej štatistiky medzinárodného obchodu s tovarom
- Rozdiely medzi platobnou bilanciou a štatistikou zahraničného obchodu
- Často kladené otázky
- Referenčné metaúdaje pre štatistiku medzinárodného obchodu s tovarom v štruktúre pre metaúdaje EURO SDMX (ESMS)
- Medzinárodného obchodu s tovarom – kontext
- Príručka pre používateľov európskej štatistiky medzinárodného obchodu s tovarom — verzia 2016

External links

- Štatistika medzinárodného obchodu s tovarom: pojmy a definície 2010
- Hlavné ekonomické kategórie (BEC – Broad economic categories): štatistika obchodu OSN